

FI A DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea „Babe -Bolyai” din Cluj-Napoca
1.2 Facultatea	Facultatea de Teologie Ortodox
1.3 Departamentul	Teologie Ortodox
1.4 Domeniul de studii	Teologie
1.5 Ciclul de studii	Licen
1.6 Programul de studiu / Calificarea	Teologie Ortodox Didactic

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	Creștinismul în evul mediu						
2.2 Titularul activităților de curs	Pr. Prof. univ. dr. Ioan-Vasile Leb, lebioan@yahoo.com						
2.3 Titularul activităților de seminar	Pr. Prof. univ. dr. Ioan-Vasile Leb, lebioan@yahoo.com						
2.4 Anul de studiu	II	2.5 Semestrul	I	2.6. Tipul de evaluare	ES	2.7 Regimul disciplinei	Ob

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	3	Din care: 3.2 curs	2	3.3 seminar	1
3.4 Total ore din planul de învățământ	42	Din care: 3.5 curs	28	3.6 seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp:					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					28
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					11
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					14
Tutoriat					2
Examinări					2
Alte activități:					1
3.7 Total ore studiu individual	58				
3.8 Total ore pe semestru	100				
3.9 Numărul de credite	4				

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	<ul style="list-style-type: none"> • Cunoașterea istoriei bisericești din perioada primară
4.2 de competențe	<ul style="list-style-type: none"> • Capacitatea de interpretare a izvoarelor. • Cunoașterea problemelor fundamentale ale Istoriei bisericești

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1 De desfășurare a cursului	<ul style="list-style-type: none"> • Prezența a minim 80%, cu materialele didactice specifice indicate de profesor. • Telefoanele mobile se închid pe toată durata cursului și a examenului.
-------------------------------	--

5.2 De desfășurare a seminarului/laboratorului	<ul style="list-style-type: none"> • Pentru predarea cu întârziere a portofoliului de seminar, acesta va fi depunctat cu 0.5 pct./zi de întârziere. • Nepredarea la termen a portofoliului de seminar atrage neprimirea la examen. • Plagiarea lucrării de seminar atrage după sine respingerea lucrării și nepromovarea examenului.
--	---

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale	<ul style="list-style-type: none"> • Să demonstreze capacitatea situării în timp și spațiu a evenimentelor și personalităților istorice. • Să demonstreze capacitatea de a integra în discursul propriu cunoștințele istorice dobândite. • Să stăpânească metodologia interpretării documentelor istorice. • Să aibă posibilitatea de dialog și în alegerea fenomenului istoric.
Competențe transversale	<ul style="list-style-type: none"> • Să aibă posibilitatea de a folosi cunoștințele istorice în domeniul activității viitoare. • Să aibă capacitatea de relaționare și de conexare a cunoștințelor de istorie bisericească pentru realizarea dialogului ecumenic și interreligios.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	<ul style="list-style-type: none"> • Să-l introducă pe student în domeniul istoriei bisericești și al fenomenului istoric.
7.2 Obiectivele specifice	<ul style="list-style-type: none"> • Să-l facă pe student să cunoască problemele fundamentale ale istoriei bisericești. • Să înțeleagă și să sintetizeze consecințele evenimentelor istorice pentru lumea contemporană. • Să dezvolte capacități de realizare și conducere a unui dialog interconfesional, ecumenic și interreligios.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
<i>Situația generală a Bisericii în această perioadă. Vechile patriarhate orientale. Bisericile nealcedoniene. Bisericile ortodoxe naționale: bulgară, sârbă, română și rusă</i>	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	2 prelegeri
<i>Cruciadele</i>	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	2 prelegeri

<i>Încercări de refacere a unității bisericești dintre Răsărit și Apus în sec. XI-XIV. Sinoadele Unioniste</i>	prelegere, dezbatere sau discu ie colectiv	2 prelegeri
<i>Biserica apuseană în sec. XI-XIII. Creșterea și delinul puterii papale.</i>	prelegere, dezbatere sau discu ie colectiv	1 prelegere
<i>Cearța pentru investitură</i>	prelegere, dezbatere sau discu ie colectiv	1 prelegere
<i>Captivitatea papală de la Avignon. Marea Schismă Occidentală</i>	prelegere, dezbatere sau discu ie colectiv	1 prelegere
<i>“Unirea florentină” din 1439</i>	prelegere, dezbatere sau discu ie colectiv	2 prelegeri
<i>Controverse, erezii și schisme în Apus. Doctrină și practici noi</i>	prelegere, dezbatere sau discu ie colectiv	2 prelegeri
<i>Prereformatorii: Wicliffe, Huss, Savanarola</i>	prelegere, dezbatere sau discu ie colectiv	1 prelegere

Bibliografie

I. Bibliografia obligatorie:

- Pr. prof. Ioan R mureanu, Pr. Prof. Milan esan, Pr. Prof. Teodor Bodogae, *Istoria bisericeasc universal* , vol. II, Editura Institutului Biblic i de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române (EIBMBOR), Bucure ti, 1993;
- Pr. Prof. Nicolae Chif r, *Istoria cre tinismului*, vol. II, Editura Universit ii „Lucian Blaga”, Sibiu, 2008;
- Pr. Prof. Ioan-Vasile Leb, *Istoria cre tinismului în epoca modern i contemporan* . Curs dactilografiat, Cluj-Napoca, 2012;
- Pr. Prof. Viorel Ioni (coord.), *Teologia ortodox în secolul al XX-lea i la începutul secolului al XXI-lea*. Editura Basilica a Patriarhiei Române, Bucure ti, 2011.

II. Bibliografie op ional :

BISERIC I SOCIETATE ÎN EUROPA MEDIEVAL

1. BERSTEIN, Serge, MILZA, P., *Istoria Europei* vol. II. De la Imperiul Roman la Europa (secolele V-XIV), traducere de Monica Timu, Editura Institutului European, Ia i, 1998.
2. BERSTEIN, Serge, MILZA, P., *Istoria Europei* vol. III. State i identit i europene (secolul XIV-1815), traducere de Monica Timu, Editura Institutului European, Ia i, 1998.
3. BLOCH, Marc, *Societatea feudal* , vol. I, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1996.
4. BR TIANU, Gheorghe I., *Adun rile de st ri în Europa i în rile Române în evul mediu*, Editura Enciclopedic , Bucure ti, 1996.
5. GOFF, Jacques Le, *Evul Mediu i na terea Europei*, traducere de Giuliano Sfichi i Marius Roman, Editura Polirom, Ia i, 2005.
6. RUNCIMAN, Steven, *Vecerniile siciliene. O istorie a lumii mediteraneene spre sfâr itul secolului al XIII-lea*, traducere de Mihai Moroiu, Editura Enciclopedic , Bucure ti, 1993.
7. ZIMMERMANN, Harald, *Veacul întunecat*, traducere de Johana Henning i Anca Mih ilesu, Editura tiin ific i Enciclopedic , Bucure ti, 1983.
8. ZIMMERMANN, Harald, *Papalitatea in Evul Mediu. O istorie a pontifilor romani din perspectiva*

istoriografiei, traducere de Ciprian Adine Dinc , Editura Polirom, Ia i, 2004.

B. CRUCIADELE

1. C ZAN, Florentina, *Cruciadele*. Momente de confluen între dou civiliza ii i culturi, Editura Academiei Române, Bucure ti, 1990.
2. FLORI, Jean, *R zboi sfânt, jihad, cruciad* , Editura Cartier, Chi in u, 2003.
3. MAALOUF, Amin, *Cruciadele v zute de arabi*, Ed. Tritonic, Bucure ti, 2008.
4. MORRISSON, Cécile, *Cruciadele*, traducere de R zvan Junescu, Editura Meridiane, Bucure ti, 1998.

C. EVUL MEDIU I NOUA SPIRITUALITATE:

1. BARTHELEMY Dominique, *Anul o mie si pacea lui Dumnezeu*, Editura Polirom, Ia i, 2002.
2. DELUMEAU, Jean, *Lini ti i i ocroti i. Sentimentul de securitate în Occidentul de alt dat* , vol. 1, traducere de Lauren iu Zoica , Editura Polirom, Ia i, 2005.
3. DELUMEAU, Jean, *Lini ti i i ocroti i. Sentimentul de securitate în Occidentul de alt dat* , vol. 2, traducere de Lauren iu Zoica , Editura Polirom, Ia i, 2005.
4. DELUMEAU, Jean, *M rturisirea i iertarea*, traducere de Ingrid Ilinca, Editura Polirom, Ia i, 1998.
5. DELUMEAU, Jean, *P catul i frica. Culpabilitatea în Occident. Secolele XIII-XVIII*, vol. 1, traducere de Ingrid Ilinca, Cora Chiriac, Mihai Ungurean i Liviu Papuc, Editura Polirom, Ia i, 1998.
6. DELUMEAU, Jean, *P catul i frica. Culpabilitatea în Occident. Secolele XIII-XVIII*, vol. 2, traducere de Ingrid Ilinca, Cora Chiriac, Mihai Ungurean i Liviu Papuc, Editura Polirom, Ia i, 1998.
7. DUBY, Georges, *Anul 1000*, Editura Polirom, Ia i, 1996.
8. DUBY, Georges, *Cele trei ordine sau imaginarul feudalismului*, traducere de Elena-Natalia Ionescu i Constan a T n sescu, Editura Meridiane, Bucure ti, 1998.
9. ESLIN, Jean-Claude, *Dumnezeu i puterea: Teologie i politic în Occident*, traducere de Tatiana Petrache i Irina Floare, prefa de Tatiana Petrache, Editura Anastasia, Bucure ti, 2001.
10. FOCILLON Henri, *Anul o mie*, Editura Meridiane, Bucure ti, 1971.
11. PAUL Jaques, *Biserica i cultura în Occident*, Editura Meridiane, Bucure ti, 1996.
12. SCHMITT, Jean-Claude, *Ra iunea gesturilor în Occidentul medieval*, traducere de Diona Mar ian, Editura Meridiane, Bucure ti, 1998.
13. VAUCHEZ, Andre, *Spiritualitatea Evului Mediu occidental, secolele VIII-XII*
14. Traducere de Doina Marian i Daniel Barbu Postfa de Daniel Barbu, Editura Meridiane, Bucure ti, 1994.
15. HUIZINGA, Johan, *Amurgul Evului Mediu, Studiu despre formele de viata si de gândire din secolele al XIV-lea si al XV-lea în Franta si în Tarile de Jos*, Editura Humanitas, Bucure ti, 2002.
16. GOFF, Jacques Le, *Imaginarul medieval*, Editura Meridiane, Bucure ti, 1991.
17. STOYANOV, Yuri, *Tradi ia ascuns a Europei. Istoria secret a ereziei cre tine în evul mediu*, Editura Polirom, Ia i, 1999.

D. OAMENI, LOCURI I INSTITU II

1. BLOCH, Marc, *Regii taumaturgi. Studiu despre caracterul supranatural atribuit puterii regale, în special în Fran a si în Anglia*, prefa de Jacques le Goff, traducere de Val Panaitescu, Iasi, Editura Polirom, 1997.
2. GINZBURG, Carlo, *Istorie nocturn . O interpretare a sabatului*, Editura Polirom, Ia i, 1996.
3. GOFF, Jacques Le, *Negustorii i bancherii în Evul Mediu*, Editura Meridiane, Bucure ti, 1994.
4. GOFF, Jacques Le, *Intelectualii în Evul Mediu*, Editura Meridiane, Bucure ti, 1994.
5. GOFF, Jacques Le (coordonator), *Omul Medieval*, traducere de Ingrid Ilinca i Dragos Cojocaru, postfa de Alexandru-Florin Platon, Editura Polirom, Ia i, 1999.
6. GOFF, Jacques Le, *Sfântul Francisc de Assisi*, traducere de Mihai Ungurean, Editura Polirom, Ia i,

2000.

7. LADURIE, Emmanuele Leroy, *Montalliou, sat occitan de la 1294 pan la 1324*, vol. 1, Editura Meridiane, Bucure ti, 1992.

8. LADURIE, Emmanuele Leroy, *Montalliou, sat occitan de la 1294 pan la 1324*, vol. 2, Editura Meridiane, Bucure ti, 1992.

9. PASTOUREAU Marcel, *O istorie simbolic a Evului Mediu Occidental*, traducere din limba francez de Em. Galaicu P un, Editura Cartier, Chi in u, 2004.

E. LUMEA BIZANTIN :

1. AHRWEILER, Hélène, *Ideologia politic a Imperiului Bizantin*, traducere de Cristina Jinga, postfa de Nicolae Serban Tanasoca, Bucuresti, Editura Corint, 2002.

2. B BU , Emanoil, *Bizan ul, istorie i spiritualitate*, Editura Sofia, Bucure ti, 2003.

3. BREHIER, Louis, *Civiliza ia bizantin* , traducere din limba franceza de Nicolae Spinescu, Editura Stiin ific , Bucuresti, 1994.

4. BREZEANU, Stelian, *O istorie a Bizan ului*, editura Merona, Bucure ti, 2004.

5. CHRYSOSTOMOS (Arhiepiscop), *Rela iile dintre ortodoc i i catolici de la cruciada a IV-a pâna la controversa isihast* , traducere de Raluca Popescu i Mihaela Precup, Editura Vremea, Bucure ti, 2001.

6. NICOL, Donald M., *Împ ratul f r de moarte. Viata i legenda lui Constantin Paleologul, ultimul împ rat al romanilor*, Editura Polirom, Ia i 2003.

7. OSTRUMOV, Ivan, *Sinodul de la Ferrara – Floren a (1438-1439)*, Editura Scara, Bucuresti, 2002.

8. RUNCIMAN, Steven, *C derea Constantinopolului 1453*, ed. II, traducere de Alexandru Elian, Editura Enciclopedic , Bucure ti, 1991.

9. TENACE, Michelina, *Cre tinismul bizantin. Istorie, teologie i tradi ii monastice*, traducere din italian de Al. Cistelean, Editura Cartier, Chi in u, 2005.

F. ARTA i FILOSOFIA EVULUI MEDIU:

1. DUBY, Georges, *Arta i societatea 980-1420*, vol 1, Editura Meridiane, Bucure ti, 1987.

2. DUBY, Georges, *Arta i societatea 980-1420*, vol 2, Editura Meridiane, Bucure ti, 1987.

3. GILSON, Étienne, *Filosofia în evul mediu*, Editura Humanitas, Bucure ti, 1995.

4. PANOFSKY, Erwin, *Arhitectur gotic i gândire scolastic* , Editura Anastasia, Bucure ti, 1999.

G. CUM V PLACE ISTORIA?

1. BLOCH, Marc, *Pledoarie pentru istorie*, în române te de George Cip ianu, Editura Tribuna, Cluj-Napoca, 2007.

2. CHIF R, Nicolae, *Istoria cre tinismului*, vol.2, Editura Trinitas, Ia i, 2003.

3. CHIF R, Nicolae, *Istoria cre tinismului*, vol.3, Editura Trinitas, Ia i, 2004.

4. COMBY, Jean, *S citim istoria Bisericii*, vol. 1, traducere de Mihaela Voicu i Mariana Petri or, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice, Bucure ti, 1999.

5. COMBY, Jean, *S citim istoria Bisericii*, vol. 2, traducere de Mihaela Voicu i Mariana Petri or, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice, Bucure ti, 1999.

6. DELUMEAU, Jean, *În a teptarea zorilor. Un cre tinism pentru mâine*, traducere de Giuliano Sfichi, Editura Polirom, Ia i, 2006.

7. GUARDINI, Romano, *Sfâr itul modernit ii. O încercare de orientare*, traducere de Ioan Milea, Editura Humanitas, Bucure ti, 2004.

8. PELIKAN, Jaroslav, *Iisus de-a lungul secolelor. Locul lui în istoria culturii*, traducere din englez de Silvia Palade, Editura Humanitas, Bucure ti, 2000.

9. PELIKAN, Jaroslav, *Fecioara Maria de-a lungul secolelor*, traducere din englez de Silvia Palade, Editura Humanitas, Bucure ti, 1996.

8.2 Seminar

De la Antichitatea Târzie la Evul Mediu timpuriu: dezbaterea elementelor care definesc acest spa iu de tranzi ie; geografia lumii medievale timpurii,

Metode de predare

dezbatere sau discu ie colectiv

Observa ii

2 seminarii

<i>evenimente.</i>		
Cruciada: fenomenul cruciat, implicații spirituale și politice, dialogul dintre Occident și Orient.	dezbateri sau discuții colective	2 seminarii
Evul mediu și noua spiritualitate: Laicii în viața religioasă, Dilemele Bisericii medievale: Nașterea purgatoriului, Conciliarismul, Schisma, Erezia.	dezbateri sau discuții colective	2 seminarii
Dialogul dintre Occident și Răsărit în secolul al XII-lea: ambiția dintre creștinii, încercări de refacere a unității creștine, încercări de uniri particulare, conciliul de la Lyon 1274.	dezbateri sau discuții colective	2 seminarii
Arta Evului Mediu: o lume se exprimă prin artă; continuități și discontinuități cu lumea antică; de la romanic la gotic.	dezbateri sau discuții colective	2 seminarii
Unirea Bisericilor în viziunea bizantinilor: temerile bizantine față de unirea Mihail VIII Paleologul și Conciliul de la Lyon, reacția bizantinilor față de Unirea, Conciliul de la Ferrara-Florența (1438-1439).	dezbateri sau discuții colective	2 seminarii
Criza lumii medievale târzii: războiul, ciuma, Schisma din Apus, ultimele încercări de unire, Căderea Constantinopolului.	dezbateri sau discuții colective	2 seminarii
Bibliografie <ul style="list-style-type: none"> ESTE IDENTICĂ CU CEA DE LA CURS 		

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

<ul style="list-style-type: none"> Conținuturile unităților de învățare au fost elaborate în urma consultărilor specialiștilor pe discipline din facultățile de profil, pe baza Programei analitice aprobate la nivelul Patriarhiei Române. De asemenea, au fost luate în calcul așteptările principalilor angajatori ai absolvenților acestei specializări: structurile eclesiale, structurile de asistență socială, structurile din domeniul educațional.
--

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	<ul style="list-style-type: none"> Cunoașterea evenimentelor, problemelor și a personalităților din istoria Bisericii Demonstrarea 	Colocviu condiționat de: ➤ predarea portofoliului de seminar.	75%

	<p>competen elor reale de înțelegere a semnificației evenimentelor istorice.</p> <p>• Identificarea principalelor etape din istoria Bisericii cre tine în epoca studiat .</p>		
10.5 Seminar/laborator	<p>• În alegerea i însu irea problematicii tratate la curs i seminar.</p> <p>• Capacitatea de a integra într-un discurs interpretativ propriu teme teologice i istorice discutate.</p> <p>• Respectarea standardelor pentru lucr rile cu caracter tiin ific, coeren a în abordarea tematic , atingerea unui nivel al gândirii i al exprim rii sintetice.</p>	<p>Prezentarea unui portofoliu care va con ine lucrare de seminar, fi e de lucru, etc.</p> <p>Portofoliul se pred în data de</p>	25%
10.6 Standard minim de performan			
<p>• S demonstreze capabilitatea situ rii în timp i spa iu a evenimentelor i problemelor de istorie a Bisericii.</p>			

Data complet rii

.....

Semn tura titularului de curs

.....

Semn tura titularului de seminar

.....

Data aviz rii în departament

.....

Semn tura directorului de departament

.....